

Georges Moustaki – Le temps de vivre

“He canviat moltes vegades de país, però mai de pàtria, perquè la meva pàtria és l’home. Sóc africà, francès, espanyol, català, grec...” (Georges Moustaki)

1.L'autor

Amb motiu de la recent mort de Georges Moustaki, he pogut comprovar com moltes vegades les vivències que creiem que només ens han passat a nosaltres, les compartim amb moltes altres persones que n’han viscut les mateixes o de molt semblants. En el cas de Moustaki, això ens afecta especialment a tots aquells que estem a la cinquantena i que, per tant, el moment de més èxit de les seves cançons ens va agafar en plena adolescència o primera joventut, quan les experiències queden gravades per sempre. De cop, en llegir els missatges de correu, twits i facebook dels meus coneguts, he constatat que som molts els que relacionem immediatament *Ma solitude*, *Le temps de vivre* o *Ma liberté* amb el nostre primer ball agarrats, una nit d’estiu amb els amics o el nostre primer “ligue” de la universitat. I és que hi ha cançons que, per alguna raó que ni els seus mateixos autors coneixen, es fonen en la història viva de la gent, arrelen ben endins dels cors i formulen vivències compartides i anhels col·lectius.

Les cançons de Moustaki, en efecte, segueixen en el nostre record, es neguen a marxar, segurament perquè encara són necessàries. Perquè encara seguim estimant i lluitant. Perquè seguim disposats “a fer de cada dia una eternitat d’amor que viurem fins a morir”, i seguim tenint una estimada “garrotejada i empaitada, empresonada, traïda i abandonada”, però que “es rebel·la i ens infon ganes de viure” i a qui li diem “revolució permanent”. Perquè aquelles cançons ens van canviar la vida a cadascun de nosaltres, tot inventant nous camins de tendresa.

Georges Moustaki va néixer l’any 1934 a Alexandria (Egipte), amb el nom de Yussef o Giuseppe Mustacchi. Era fill de pares jueus grecs originaris de l’illa de Corfú, però d’ascendència italiana, i va estudiar al Liceu francès d’Alexandria. Es va criar, doncs, en un ambient multicultural, on a part de l’àrab, el grec, l’italià i el francès, també es parlava l’anglès, que era la llengua oficial d’Egipte sota el mandat britànic. El seu pare era llibreter, la qual cosa va facilitar la passió pels llibres que des de ben petit va desenvolupar Georges. “L’Alexandria de la meva infància era el món en petit, amb totes les races i totes les religions. No em sento estranger enlloc, perquè sempre trobo una referència a Alexandria en els idiomes que vaig escoltar allà, i en les olors i els colors”, deia.

El seu interès per la cultura francesa el va fer instal·lar-se a París tan bon punt va finalitzar el batxillerat l’any 1951. A la capital francesa compaginava el seu treball com a venedor de llibres a domicili amb la composició dels seus primers poemes i cançons. I ben aviat va començar a interpretar en cabarets de Brussel·les i París les seves cançons juntament amb temes de Farré i Brassens. Precisament va ser en homenatge a Georges Brassens, al que sempre va considerar el seu mestre, que Moustaki va canviar el seu nom. L’havia conegut l’any 1953 i l’admirava

profundament. A més, Brassens va ser qui va il·luminar el camí que, per timidesa, per ser un recent arribat, Moustaki no s'animava a prendre als seus 19 anys.

L'any 1958 va conèixer Edith Piaf, per a qui va escriure alguna de les seves cançons més conegudes, com *Milord*, i amb qui va viure un romanço apassionat. Georges va declarar anys després que va ser gràcies a Edith Piaf que ell va arribar a ser qui era, perquè el va estimar tan profundament que el va ajudar a construir-se com a persona. Ella va veure un creador en Georges i li va regalar “sentiments inexplicables i milers de paraules per a tractar d'explicar-los”.

Després de l'èxit de la seva col·laboració amb Edith Piaf, molt aviat els principals cantants de l'època li van demanar que també els hi escrigués cançons. D'aquesta manera, gairebé al llarg de tota la dècada dels 60 es va dedicar a compondre cançons per a artistes tan importants com Yves Montand, Dalida, Henri Salvador, Juliette Gréco, Barbara o Serge Reggiani, per a qui va compondre temes com *Ma solitude*, *Sarah* o *Ma liberté*.

Però va ser l'any 1969 quan Moustaki va saltar a la fama també com a intèrpret amb la seva cançó *Le métèque*, que ràpidament va donar la volta al món, i que va incloure en un LP antològic, on recuperava algunes de les cançons que havia escrit per a altres intèrprets.

L'any 1972 un dels seus viatges incomputables (deia que “ell tenia cames i no arrels”) el va portar a Brasil, on va fer amistat amb l'escriptor Jorge Amado i els músics Chico Buarque i Gilberto Gil, que li van fer descobrir i interessar-se pel món de la bossa nova. Fruit d'aquest viatge va ser el seu àlbum *Déclaration*, de clares influències brasileres.

Al llarg de tots els anys 70, 80 i 90 va continuar incansable les seves gires per tot el món (Estats Units, Canadà, Mèxic, Japó, Egipte, Alemanya, Polònia, Àfrica, etc.). Moustaki era realment el paradigma de l'home cosmopolita i detestava amb passió les fronteres. Ell afirmava sentir-se “estranger” a tot arreu, sense saber que gràcies a la seva música, a la seva manera de ser, no hi ha paraula que se li allunyi més en els nostres cors.

Mentrestant, va seguir editant nous discos (més de 20, molts en viu) i va guanyar infinitat de premis, entre ells el prestigiós *Prix National de la Chanson* de França. També va dedicar-se a la pintura i va compondre moltes bandes sonores per al cinema, el teatre i la televisió. I així mateix va escriure, entre d'altres, un llibre de records (*Les filles de la mémoire*), una autobiografia titulada *Fils du bruillard* i el llibre *Chaque instant est toute une vie*, on explicava la seva relació amb Edith Piaf i tots els grans de la Chanson.

L'any 2000 va ser nomenat ambaixador de la cultura de la pau per la UNESCO.

L'any 2008 va editar el seu darrer disc, *Solitaire*, amb cantants de la nova generació, com el català Cali.

El mes de gener de 2009 va fer la seva darrera actuació, al Palau de la Música Catalana de Barcelona, on va explicar al públic que els seus problemes respiratoris no

li permetien acabar el concert. Després, l'any 2011, va anunciar a la premsa que deixava definitivament de cantar.

El mes de maig de 2013 Moustaki moria d'una aturada respiratòria a Niça, al costat d'aquest Mar Mediterrani que tant va estimar. Amava tant el mar que fins i tot a París va triar instal·lar-se en una illa enmig del riu que la creua, la petita illa de Saint Louis, envoltat d'aigua. Va ser un home lliure, que va viure d'acord amb les seves idees idealistes i llibertàries, i que en les seves cançons parlava de barreja de cultures, de mestissatge, de passió per la vida i per l'amor. Una visió de la vida i del món que va saber condensar en més de 300 cançons molt reconfortants, algunes de les quals mai oblidarem. Se n'ha anat, però ens ha deixat totes les esperances i utopies de la seva generació per tal que nosaltres n'agafem ara el testimoni.

Entre els artistes que han gravat versions de les seves cançons, cal destacar la cantautora catalana Marina Rossell, qui l'any 2011 va enregistrar un disc sencer dedicat a Moustaki, amb les seves cançons més populars adaptades al català.

2. La cançó

L'any 1968 el director de cinema francès Bernard Paul, d'ideologia comunista, va rodar un film sobre el món dels obrers, una pel·lícula amb una mirada realista, gens complaent, que es va titular *Le temps de vivre* i que es va estrenar a França l'any 1969 sense gaire èxit. Paul li va encarregar la banda sonora a Georges Moustaki, que ja aleshores havia compost la música de diverses pel·lícules de cinema i sèries de televisió. I va ser per a aquesta banda sonora que Moustaki va compondre la cançó del mateix títol: *Le temps de vivre*.

El film narra la història d'un obrer que treballa temps extra per donar-li a la seva dona una vida millor, i que no entén que ella estigui frustrada. L'acció té lloc durant la revolta del maig del 68, i mentre l'agitació s'escolta a la ràdio, la parella entra en crisi quan ella s'enamora d'un professor, que personifica la cultura, un món que ella a penes coneixia, i que li promet aquest temps de ser lliures i somiar que tot pot canviar, que expressa la cançó de Moustaki.

El text de la cançó fa esment exprés als mots escrits a les parets pels manifestants de la revolta del maig del 68 a París; uns mots que "vibren i que expressen la certesa que tot pot canviar un dia". Un canvi social al qual Moustaki li atorga també el doble sentit de la història d'amor, de compartir el temps en parella de manera lliure, sense compromisos, on "tot és possible i tot és permès".

Al film la cançó està interpretada per Hénia Ziv, i no va tenir cap impacte quan es va editar l'any 1969. Però aquell mateix any Moustaki va decidir incloure-la al seu primer àlbum (*Le métèque*), cantada per ell mateix. El disc va tenir un èxit espectacular i la seva versió de *Le temps de vivre* va esdevenir molt més popular que la pel·lícula.

(Article de Gustau Gallardo)